

Psychodiagnostika osobnosti

3.

Téma:

Psychodiagnostický proces a metody

I. Klinické metody

Psychodiagnostika dětí a dospívajících

M. Svoboda (ed.), D. Krejčířová, M. Vágnerová

Psychodiagnostika

= je rozpoznání rozdílnosti stavů člověka v daném okamžiku proti minulému stavu či v porovnání s jinými lidmi. *Hartl (2000), Psychologický slovník*

= jsou všechny metody a jejich užití pro měření, respektive popis interindividuálních a intraindividuálních odlišností. *Dorschův slovník (1998)*

Diagnostická činnost

= je souhrn operací, postupů a technik, jejichž cílem je stanovit diagnózu (psychický stav jedince), a to podle konkrétního cíle, kterým může být:

- určení stupně vývoje,
- zjištění příčin odchylného vývoje od věkové normy,
- zjištění individuálních zvláštností osobnosti,
- zjištění podstaty, podmínek a příčin individuálních rozdílů,
- prognóza nebo predikce

M. Svoboda (1998), Psychodiagnostika dětí a dospívajících.

Základem psychodiagnostiky je OTÁZKA

- Co se chceme o konkrétním člověku dozvědět a jak to bude prospěšné jemu samotnému?
- Co už o něm víme a co je neznámé?
- Proč to potřebujeme vědět? Co budeme dělat se zjištěnými poznatky?

Formulace psychodiagnostické zakázky:

- Jaké psychické funkce nebo skutečnosti chceme u daného člověka poznat?
- Máme nějakou výchozí hypotézu, kterou testujeme?
- Jaké metody máme k dispozici?
- Které metody budou pro posuzovaného nejméně zatěžující?
- = Kdo chce co vědět a proč? Jak se to dá zjistit a komu se jakou formou sdělí závěr?

Dělení psychodiagnostických metod:

● I. KLINICKÉ METODY:

- pozorování**
- rozhovor**
- anamnéza**
- analýza spontánních produktů**

● II. PSYCHOMETRICKÉ METODY

Dělení psychodiagnostických metod:

- I. KLINICKÉ METODY

- II. PSYCHOMETRICKÉ METODY:

- **testy** – osobnosti, inteligence, speciálních schopností
- **dotazníky**
- **projektivní metody** – verbální, grafické, m. volby
- **kresebné metody** – jako projektivní metoda, měření úrovně rozumových schopností, senzomotorických dovedností, kreativity
- **vývojová diagnostika**
- **neuropsychologické metody**

I. KLINICKÉ METODY

POZOROVÁNÍ:

- pozorování volné, orientační
- pozorování zaměřené, systematické, kontrolované

1. zásada plánovitosti

2. zásada systematickosti

3. zásada přesnosti a objektivity

- pozorování klienta během vyšetření
- pozorování jako samostatná dg. Metoda
- *záznam, schéma nebo protokol pozorování*

Při pozorování se zaměřujeme na:

- **mimiku** – výrazy emocí v obličeje
- **pantomimiku** – pohyby celého těla
- **gestiku** – doprovodné pohyby rukou a paží
- **řeč** – množství, rychlost, intonace apod.
- **projevy emocí** - výskyt, intenzita, ovládnání
- **sociální chování**
- **vztah k objektům** – zacházení s předměty
- **vztah k sobě** – sebevědomí, sebehodnocení apod.

ROZHovor:

- NEŘÍZENÝ
- ŘÍZENÝ:
  - a. standardizovaný
  - b. částečně standardizovaný
  - c. volný
- fáze rozhovoru:
  - úvodní fáze – navázání kontaktu
  - jádro rozhovoru – získávání informací
  - závěr rozhovoru – naladění klienta na další spolupráci

Techniky vedení rozhovoru:

- **kladení otázek:** přímé, nepřímé, projektivní
- **jednoduché akceptace** – projevy zájmu
- **zachycení a objasnění** – doptávání se
- **parafrázování** – opakování
- **interpretace** - pouze pokud je klient připraven
- **ujištění** – odstranění zábran a úzkosti
- **používání pomlky** – poskytnout prostor

ANAMNÉZA

= zjišťování údajů z minulosti, které mají významný vztah k poznání osobnosti.

Cílem je získání a kategorizace relevantních údajů z minulosti, které pomáhají vysvětlit současný stav.

Anamnézu snímáme metodou řízeného rozhovoru, v jehož průběhu pořizujeme podrobný zápis.

Psychologická anamnéza se zaměřujeme na:

- **rodinné anamnestické údaje**
- **nukleární rodinu**
- **sourozence**
- **prenatální období a porod**
- **raný vývoj**
- **další vývoj**
- **scholaritu** – vše spojené se školou
- **somatické zdraví**

Dále:

- **emocionální vývoj**
- **vývoj postojů k hodnotám**
- **vývoj sociálních vztahů**
- **návyky**
- **zájmy, aktivity**
- **výchovné potíže, poruchy chování**
- **vývoj abnormních, hraničních nebo patických jevů – popis potíží**

U adolescentů také:

- **pracovní vývoj**
- **eroticko-sexuální vývoj**

Osobní anamnéza:

- a) autoanamnéza – např. biografie –
volné vyprávění o sobě
- a) heteroanamnéza – snímá ji druhá osoba –
vyprávění o sobě na základě otázek

ANALÝZA SPONTÁNNÍCH PRODUKTŮ:

- kresby nebo malby
- výtvary z hlíny nebo písku
- výsledek hry
- stavby figurek v písku
- básně a jiná literární činnost
- dopisy, deníky a jiné osobní dokumenty
- písmo